

zou een nieuwe opgaande lijn niet mogelijk zijn. Een hecht, duidelijk beginsel en een vurige strijdlust zijn de twee pijlers waarop de nieuwe revolutionaire ontwikkeling moet worden opgebouwd.

(1927)

Over het vraagstuk van de partijen

De partij als kerntroep

Onder de groepen die de radenorganisatie beschouwen als het orgaan der arbeidersklasse voor de proletarische revolutie en de strijdwijze van het parlementarisme en de vakbeweging voor verouderd en ondoelmatig houden, bestaan nog belangrijke verschillen, in de eerste plaats wat de partijkwestie betreft.⁹

Bij een uiteenzetting hierover heeft het geen zin de ene of de andere richting als een groepje van geen betekenis te kwalificeren. Wij weten hoe vaak bewegingen die begonnen als onbetekenende groepen de wereld veroverden doordat hun principes juist en met de behoeften van de tijd in overeenstemming waren. Het gaat er hier dus om de principes te onderzoeken, en niet om de vraag of de vertegenwoordigers talrijk zijn of niet.

Het is echter eerst nodig vast te stellen wat men verstaan moet onder partij. De eigenlijke oude partijen (SDAP en ook CPH) zijn politieke partijen, die zich vooral met parlementaire actie bezighouden; volgens hun program willen zij als partij de politieke macht veroveren om dan in de plaats van de andere burgerlijke partijen door middel van het staatsapparaat te regeren. De politieke parlementaire actie vormt het middelpunt; alle verdere actie is daaraan neven- of ondergeschikt. Dit alles valt weg voor de revolutionaire partijen (zoals de KAPD in Duitsland) die van het parlementarisme niets willen weten. Wat dan overblijft is dit: evenals genoemde partijen hun bepaalde principes, hun program en hun doel hadden, willen zij (van bepaalde principes en grondstellingen uitgaande) de klassenstrijd van het proletariaat voor het communisme leiden of bevorderen. Een zodanige partij kan dus alleen maar een kerngroep zijn, niet de arbeidersklasse zelf; zij kan slechts die elementen bevatten, voor wie de principes vaste overtuigingen zijn die ze zich hebben eigen gemaakt op een basis van breder inzicht en wetenschappelijke kennis. Dat dit weten hoofdzakelijk gegrond is op de leer van het marxisme spreekt vanzelf, maar wil nog niet veel zeggen daar ook partijen als de SDAP en de CPH, zij het vooral

voor de eerste ook in beperkter zin, zich op het marxisme beroepen. Deze vinden dat de partij noodzakelijk is als organisatie der meest ontwikkelde, klassebewuste, helderst denkende arbeiders, die de massa's de juiste weg van de strijd tonen, die hen voorgaan, die de principes en de tactiek uitwerken, en die vasthouden aan het revolutionaire beginsel door alle op- en neergang van de beweging heen. In iedere grote klassebeweging treden eerst slechts weinigen, slechts kleine groepen en minderheden op; de meest actieven, de bekwaamsten komen naar voren en worden de leiders wanneer later de grote massa's volgen. Deze massa's, die geen ervaring hebben, zouden alle dwaalwegen en waanvoorstellingen moeten doorlopen wanneer niet het meerdere inzicht en de ervaring der kerntroep er was om deze weg te verkorten. De partij vormt volgens deze opvatting als het ware de hersenen van de klasse, dat wil zeggen dat in de partijdiscussies haar bekwaamste koppen beraadslagen over de te volgen tactiek en andere problemen; ze zorgt voor de literatuur die ter voorlichting van de massa's nodig is; ze blijft vast, wanneer de massa's tot passiviteit terugvallen.

Hier is de tegenstelling gegeven van de partij tot de klasse als geheel. In de praktijk echter moet nog een andere tegenstelling behandeld worden. Een groot deel der klasse wijdde zich aan de strijd voor de onmiddellijke zichtbare belangen zonder zich te stellen op de grondslagen der partij. Dit was dus een tussenorganisatie, kleiner en verder gevorderd dan de klasse als geheel, groter en minder doelbewust dan de partij. Zo stonden de vakverenigingen tegenover de socialistische partij. Hier stelde zich de partij dezelfde taak, richtinggevend en leidend op te treden op de grondslag van het socialistische principe. Maar hier traden de weerstanden en wrijvingen op, daar de organisatie van vakbonden zich zelf als kerntroep beschouwde die van haar kant nog grotere massa's hoopte te winnen en te leiden, en die meende dit beter te kunnen doen naarmate ze minder belast was met socialistische principes en uitsluitend gericht op verbeteringen binnen het kapitalisme.

Uit de revolutiejaren bleven in Duitsland nu over de KAPD als partij en de AAUD als grotere organisatie. Deze laatste was als samenvatting van bedrijfsorganisaties een samenvatting naar klasse-indeling, niet naar communistische principes. Hier moet dus een dergelijke verhouding ontstaan: de partij als theoretisch gevormde kerngroep steunend op

haar communistische principe ziet het als haar taak te leiden en de minder geschoolde, slechts door een elementair klassegevoel gedreven massa's der grotere *Union* voor afdwalen te behoeden.

Dit alles — zo heet het bij de richting vertegenwoordigd in het eenheidsprogram der *Unionen*¹⁰ —, dit alles of bijna alles erkennen wij als juist. Ook voor ons geldt de noodzakelijkheid van een richtinggevende kerngroep waar klaarheid heerst over de principes. Maar deze kerngroep willen wij zelf zijn. De AAUD is in de werkelijkheid nu eenmaal niet uitgegroeid tot een massa-organisatie, maar is tot een kleine groep ingekrompen. De *Union* zelf is klein genoeg om een principieel vaste kerngroep te zijn. Zij bestond toch reeds uitsluitend uit geschoolde communisten. Zij heeft geen partij naast zich nodig. Omgekeerd heeft de partij, voor zover zij uitsluitend principiële kerngroep wil zijn, geen andere functie dan de *Union*: actie tot voorlichting, discussie over strijdpunten, het opstellen van richtlijnen. Enkel dus een verschil van naam.

Moet men echter de *Union* niet openhouden als verzamelbekken voor een toekomstige massa-organisatie? Wanneer de behoefte aan een zodanige organisatie zich voordoet, zal zij zich vormen, het doet er niet toe onder welke naam. Het is echter niet waarschijnlijk dat zij zich vormen zal door een massatoetreden tot de AAUD. Wanneer door de schok van grote gebeurtenissen revolutionaire spanningen en bewegingen ontstaan die de arbeiders in groter massa's in de strijd drijven, zal dat eerder leiden tot het vormen van nieuwe groeperingen dan tot aansluiting bij de oudere. De bestaande groepen zijn alle belast met een zekere traditie, met geformuleerde programma's die deze massa's nog niet begrijpen; deze massa's willen strijden zonder nog een partij of groepsprogram te aanvaarden, zonder zich aan te sluiten bij een bestaande groep. Want in deze groepen zijn traditionele splitsingen en tegenstellingen belichaamd; zij willen integendeel hun nieuwe eenheid demonstreren. Daarom zal men in zo'n geval meer op het vormen van nieuwe massa-organisaties moeten rekenen dan op aansluiting bij bestaande organisaties.

De verhouding van de communistische kerngroep tot zodanige grotere organisaties zal echter, wanneer zij zich vormen, evenmin in overeenstemming zijn met de verhouding der oude partij tot de vakvereniging. Want de vakvereniging was ingesteld op het verkrijgen van verbeteringen binnen het kapitalisme, de nieuwe massa-groepen zijn gericht op

de revolutionaire strijd. Ginds moest het onvolkomene, niet radicale, onprincipiële, het op beperkte doeleinden gerichte van de strijd verstarren tot een blijvende achterlijkheid; hier kan het slechts een tijdelijke overgangstoestand zijn in de revolutionaire zelfontwikkeling der massa's. In tijden van revolutionaire ontwikkeling is de onklarheid over doelstellingen, het ontbreken van een principiële communistische overtuiging een onvermijdelijk en natuurlijk feit bij de omhoogworstende massa's, maar zij kunnen niet het blijvende program zijn ener vaste massa-organisatie.

Natuurlijk vindt in deze massa's de ontwikkeling niet gelijkmatig en bij alle tegelijk en op dezelfde wijze plaats. Overal zullen in de bedrijven minderheden naar voren komen, de actiefste en strijdvaardigste personen die door hun initiatief het geheel voortstuwten. Maar wij moeten ons niet aan de illusie overgeven dat die uit de strijd zelf opkomende bredere groepen een bijzondere, met de *Union* verbonden of zich aan haar aansluitende tussenorganisatie zal zijn; en nog minder dat de *Union* deze van te voren kan stichten. Zij zullen uit allerlei onder de tegenwoordige organisaties komen; het is bekend dat degenen die midden in de praktijk van de strijd naar voren komen, vaak heel andere personen zijn dan die in de voorbereiding vooraan stonden. Wanneer de *Union* op hen haar invloed uitoefent, dan op dezelfde wijze als zij op de gehele klasse inwerkt.

Wanneer wij spreken van de noodzakelijkheid van een kerngroep, van een voorhoede, dan is dat niet gedacht in tegenstelling tot een grotere organisatie maar als tegenstelling tot de gehele klasse. De revolutionaire strijd voor de bevrijding kan alleen gevoerd worden door de gehele klasse, naar haar natuurlijke samenhang in de bedrijven ingedeeld. Voor haar geldt dat zij zonder klaar inzicht, nog niet ver vooruitziende, door noodzaak en nood gedreven in de strijd komt; de voorhoede probeert haar de ervaring en het door vroegere geslachten van strijders gewonnen inzicht bij te brengen. Vaak zijn de ontwakende massa's, door tegengestelde leuzen van vele zijden verward, bereid verkeerde wegen in te slaan; de kerngroep tracht haar klassegevoelen, haar revolutionaire belangstelling duidelijk naar voren te brengen en bewust te maken. In neergang en nederlaag kan de klassebeweging teruggebben; de communistische groep moet haar beste krachten bijeenhouden.

Over de erkenning van de noodzakelijkheid van een principiële,

marxistisch geschoolde kerngroep zijn we het dus eens, ze moge dan partij heten of anders. Een verschil is er echter, daar wij voor revolutionaire tijden niet de opvatting delen dat naast haar *en met haar verbonden, tot haar behorend* een massale, niet communistische strijdorganisatie moet staan, zoals in 1924 de AAUD naast de KAPD gedacht was,¹¹ en vooral omdat naar onze mening de strijdende massa binnen welke de voorhoede optreedt, niet een op zichzelf staande organisatie zal zijn, maar de arbeidersklasse als geheel, in haar bedrijfs-groepering.

De partij als leidster der klasse

'Niet de arbeidersraden, maar de bolsjewistische partij heeft de Russische revolutie gemaakt.'

Er is echter nog meer dan alleen een verschil van naam. Juist in de naam steekt een stuk traditie, en als zodanig is hij de uitdrukking van bepaalde organisatievormen en een bepaalde doelstelling.

Tot het wezen der partij behoort een krachtige centrale leiding om een zo volkomen mogelijke eenheid van handelen te garanderen. De partij vormt een gesloten organisatie wier leden, uitgaande van dezelfde principes, in hoge mate gelijkgezind denken en door een straffe discipline gebonden zijn aan de door de partij voorgeschreven tactiek. De tactiek der partij, die haar handelen bepaalt, wordt door middel van intensieve discussie zorgvuldig vastgesteld, in de overtuiging dat daarvan de toekomst van de arbeidersbeweging afhangt. Dat zou onnodig zijn wanneer de partij alleen maar een propagandaverbond was; wanneer het er om gaat, de massa's inzicht te geven, zal een grote verscheidenheid van de haar voorgelegde opvattingen veeleer er toe leiden haar tot een eigen kritisch denken te brengen, dan het enkele scherp omlinjende partijstandpunt. Maar begrijpelijk wordt het, wanneer de partij de massa niet alleen wil voorlichten maar ook leiden. Om de massa's goed te leiden, niet in het moeras en niet naar de putsch, moeten alle helderste koppen der partij scherp de tactiek uitwerken die de partij volgen zal. Verder is het dan nodig, dat de massa's haar met overtuiging volgen, dat ze helder de juistheid van hun werk erkennen en zich niet laten in de war brengen door de veelheid van tegenstrijdige opvattingen.

Voor de parlementaire partijen geldt het de massa's te winnen en te leiden in de dagelijkse kamp om parlementaire strijdpunten; de

revolutionaire partij daarentegen streeft ernaar ze te winnen en te leiden in de revolutie. Voor de eerste is de burgerlijke kiesrecht-democratie het orgaan dezer massa's, voor de laatste vormen de revolutionaire arbeidersraden dit orgaan. Maar de verhouding van partij tot massa heeft in beide gevallen hetzelfde karakter behouden.

Voor dit standpunt zijn natuurlijk gewichtige argumenten te opperen. Men moet zich geen illusies maken over de proletarische massa. Wanneer die zich in de revolutie begeeft, aarzelend en onzeker, is een krachtige leiding nodig. In november 1918 kozen de massa's in Duitsland als 'arbeidersraden' de sociaaldemocratische leiders, en daarmee waren ze overgeleverd aan de burgerlijke democratie. Ware er toen eens een krachtige revolutionaire partij geweest. Moet misschien een revolutionaire partij zonder in te grijpen terzijde staan, eerbiedig gehoorzaamend aan de 'meerderheid' der arbeidersraden, wanneer deze uit onvermogen de strijd verknoeit? De partij moet ingrijpen, moet leiden, om de revolutie te redden. De geschiedenis leert ons, dat het altijd de daadkrachtige minderheden waren die voor de gezamenlijke, passieve klassemeerderheid de overwinning bevochten of vasthielden. 'Niet de arbeidersraden maar de bolsjewistische partij heeft de Russische revolutie gemaakt,' schreef nog onlangs de KAZ als illustratie dezer stelling. Het gevolg was dan ook dat de bolsjewistische partij de macht in handen nam; eerst werden de arbeidersraden, de sovjets, nog een paar keer bijeengeroepen om de regeringsdaden te sanctioneren, maar later steeds minder.

Tellen of meten?

Nu moet eerst worden opgemerkt dat in de voorstelling van de 'meerderheid' der arbeidersraden deze organen der revolutie wel al te zeer verparlementariseerd zijn. In de grote beslissende strijden in de wereldgeschiedenis ging het nooit om een eenvoudig 'tellen' van stemmen; het ging daar om macht tegen macht. Niet iedere persoon was daar een gelijkwaardig nummer, maar ieder was er een verschillende kracht. In die strijd doen mee de vastberadenheid, de bekwaamheid, de energie der individuen; dan slepen de vurigen de ontmoedigen mee, dan behalen geestdriftige minderheden de overwinning op weifelende meerderheden; dan leggen economische machtsposities vaak veel gewicht in de schaal. Men kan dit verwerpen als ondemocratisch, maar waar dient dat toe? De maatschappelijke stormen vallen

evenzeer buiten de morele beoordeling als de natuurstormen. Het zou bovendien een verkeerd democratismen zijn: in de grote geschiedkundige taak van het proletariaat hebben allen naar hun krachten te dragen, dus de sterksten ook het meeste. Wanneer daarom op beslissende kritieke momenten een geestdriftige voorhoede in de bres springt, een dreigende nederlaag afwendt, het verkregen voordeel behoudt, dan spreekt het vanzelf dat dit geen inbreuk betekent op gelijk recht voor allen.

Maar ook bij de stemmingen zelf komen de werkelijke krachtfactoren en machtsverhoudingen tot uitdrukking. Hoe vaak stemden in bewegingstijden de parlementariërs niet tegen hun eigen overtuiging in, onder de dreigende druk van de 'straat'? Wanneer in revolutionaire tijden arbeidersraden stemmen, zal in het totaal der stuwende krachten tot uitdrukking komen wat in de massa's en in de enkeling leeft. Ook hier dus kan elke persoonlijke kracht invloed uitoefenen.

Het is dus geen angstige bezorgdheid om de formele democratie, wanneer wij de stelling der leiding door de partij afwijzen. Het is de erkenning dat de arbeidersklasse niet kan worden bevrijd, maar zich zelf bevrijden moet. Voor de vrijmaking van het proletariaat is het niet genoeg dat een minderheid uit het proletariaat naar boven komt en in de plaats van de bourgeoisie de heerschappij ter hand neemt om in het belang van het proletariaat te regeren. Zij zou later een hinderpaal op de weg van de volkomen bevrijding zijn.

Iedere tactiek die gegrond is op de onbekwaamheid en onrijpheid van het proletariaat van het ogenblik, is uit den boze, omdat ze voor een momenteel succes de grondslag van een blijvende klassemacht verwaarloost. Een tactiek die berust op de tegenstelling tussen een tot leiding geroepen partij en de haar volgende, geleide massa is om twee redenen te verwerpen. Ten eerste omdat op die wijze niet alle krachten in het proletariaat tot ontwikkeling komen. Wanneer anderen voor het proletariaat denken en handelen, wanneer het niet zelf tot de grootste inspanning van alle geestelijke en morele krachten gedwongen wordt, zal het nooit tot de allerhoogste zelfontplooiing komen die het wezen, het doel en de bescherming der revolutie is.

Wanneer het proletariaat meent een makkelijker weg te zien dan de enige zware weg der zelfbevrijding, probeert het die te gaan. Het steunt dan op de persoonlijke kwaliteiten der leiders; het volgt vol vertrouwen de leiding van een partij, die immers in kleine zaken dikwijls succes

behaalde. Maar het zal teleurgesteld worden. En wel omdat — en dit is de tweede reden — een partij, al is zij nog zo groot en nog zo voortreffelijk georganiseerd, de bourgeoisie niet kan overwinnen. Dat kan alleen het proletariaat zelf.

De klassekracht der bourgeoisie en de klassekracht der arbeiders

De woordvoerders der partij, die zich door hun inzicht boven de onwetende en passieve massa's verheven voelen, onderschatten altijd de macht der bourgeoisie. Deze macht is geweldig, ten eerste door het reusachtige bezit dezer klasse, die alles tot waren maakt, alles beheerst, alles koopt, en die in staat is zodra de nood het eist ongelooflijke geweldmiddelen te laten aanrukken tot verdediging van zijn heerschappij. Ten tweede door haar verfijnde heersersinstinct dat telkens aanvoelt waar ze weerstand moet bieden en waar ze moet toegeven, en hoe elke nederlaag door handige tactiek in het tegendeel kan worden omgezet. Een oude bourgeoisie als bijvoorbeeld de Engelse heeft dat voortreffelijk geleerd en de Duitse begint het reeds te leren. Ten derde door de geestelijke macht harer cultuur, die de gehele maatschappij doordringt, de ganse middenklasse aan de bourgeoisie bindt en door honderd kanalen als een fijn vergif zelfs de arbeidersklasse aantast en in haar ontwikkeling remt. Hoe waren voor een dertig, veertig jaar de sociaaldemocraten gewend af te geven op de onmacht der bourgeoisie om verder te regeren, hoe kritiseerden zij haar domheid, hoe schermde ze met de radeloosheid van het kapitaal. En wat is het slot? De bourgeoisie heeft ze allemaal aan haar leiband lopen. Omdat zij meenden te kunnen overwinnen met partijmacht inplaats van met klassemacht. En kunnen wij beweren dat de leiders en woordvoerders van nu grotere kwaliteiten bezitten? Enkelen hebben, evenals wijzelf, op zijn hoogst een beetje (van de arbeidersklasse) geleerd.

Daarom is het Russische voorbeeld hier niet te gebruiken. In Rusland was een zwakke bourgeoisie en een zwak proletariaat, een overweldigende meerderheid van boeren en een totaal ontoereikend regeringsapparaat dat zichzelf overleefd had. Daardoor kon de bolsjewistische partij, door zorgvuldige schifting en krachtige centralisatie daartoe voorbereid, de leiding der revolutie in handen nemen en een nieuwe heerschappij instellen. Maar zelfs hier kwamen ogenblikken, zoals onmiddellijk na de novemberrevolutie, dat de partijkopstukken radeloos stonden tegenover het leger dat aanrukte en de arbeiders van

Petrograd, rechtstreeks vanuit de kracht hunner klasse, de situatie redden.

Maar niet minder onderschatten deze woordvoerders de kracht van het proletariaat. Is de bourgeoisie in West-Europa en Amerika anders dan toen in Rusland, de arbeidersklasse is eveneens geheel verschillend. Uit de vroegere eeuwen van een kleinburgerlijk bestaan heeft zij een persoonlijke zelfstandigheid en energie als erfenis meegebracht. Gedurende een eeuw heeft zij daarna onder de druk der bourgeoisie de school der grootindustrie, der machine doorlopen, die de sociale krachten van de samenwerking tot ontwikkeling bracht. Nog kan zij niet tegen de bourgeoisie op; de morele en geestelijke krachten die daartoe nodig zijn komen eerst in de revolutie op. Maar de voorwaarden zijn er én de aanleg, en daarop berust het stellige vertrouwen der revolutie. Maar het Westeuropese en Amerikaanse proletariaat staan voor een taak die oneindig groter en zwaarder is dan ooit een vroegere klasse te vervullen kreeg. Is het dan te verwonderen dat het weifelt en zolang mogelijk een beslissing uit de weg probeert te gaan? Het eigen ongeduld van een voorhoede mag dan geen verkeerde voorstellingen vormen omtrent de rijpheid van de verhoudingen; spot en hoon over de passiviteit der massa's zijn geen bewijzen van eigen hoger inzicht, maar van gebrek aan inzicht.

Aan een partij zal de taak niet zo reusachtig moeilijk toeschijnen, omdat de heerschappij van een partij, ook al is die gegrond op de arbeidersklasse, nog niet een zo volkomen breuk met het verleden betekent. Het is zoals voor enige tientallen jaren de conservatieve leider Delbrück ongeveer schreef, ten tijde van een grote verkiezingsoverwinning der sociaaldemocratie. Deze opmars der massa zou verontwaardigend zijn wanneer zij geen leiders hadden. Maar met leiders kan men tot een vergelijk komen, dat zijn mensen zoals wij, die koken ook met water.

Een nieuwe klasseheerschappij in de vorm ener regering van nieuwe leiders — want zoals de partij de klasse 'leidt', zo leidt een kleine groep van partijkopstukken weer de partij — is heel iets anders dan het zelfbestuur der massa's zelf.

De strijd tegen de partijdictatuur

Zulk een partijheerschappij zou als eerste fase uit een revolutionaire beweging kunnen ontstaan. Dan zou zij slechts het begin zijn van de

werkelijke strijd om zelfbevrijding van het proletariaat. Revolutionaire communisten zullen zich altijd tegenover haar verhouden volgens de grondslag: iedere werkelijke klassebeweging ondanks de momentele leiding ondersteunen, maar binnenin de beweging steeds het zelfbeschikken der klasse voorstaan als haar voornaamste gemeenschappelijk belang. In een modern proletariaat zullen weldra sterke krachten tegen een partijleiding rebelleren, maar zij zijn juist de constructieve elementen der toekomst. Zij zijn de waardevolste eigenschappen voor de revolutie, die zoveel mogelijk moeten worden ondersteund en bevorderd.

Dus: een voorhoede, die zich als partij constitueert en zich van de klasse afscheidt om de partijmacht op te bouwen en zo de klasse goed te kunnen leiden, wendt haar krachten niet aan op de voor het proletariaat meest waardevolle wijze. Dat laatste geschiedt alleen wanneer de voorhoede steeds weer in de massa teruggaat, al haar kracht aan de gehele klasse ten goede laat komen, opdat de klassemacht wordt opgebouwd. De eigen organisatie waarin gediscussieerd, gestudeerd, gepropageerd, beraadslaagd wordt, is dan de bron waaruit iedere enkeling steeds weer — vooral in tijden van tegenslag — de morele en intellectuele krachten put die hij bij zijn arbeid nodig heeft.

De partij als meningsgroep

De partij is hier bezien ten eerste als kerngroep, ten tweede als leider der klasse. De naam heeft echter nog een derde betekenis: als meningsgroep, als een organisatie van hen die gelijke opvattingen hebben in maatschappelijke kwesties.

Voorals in Frankrijk van voor de oorlog werden tegenover elkander gesteld de sociaaldemocratische partij als organisatie der mening (*organisation d'opinion*) en de vakvereniging als organisatie der klasse. In het kleinburgerlijke Frankrijk, waar in de sociaaldemocratische partij het burgerlijk intellect en de burgerlijke groepen bij massa vertegenwoordigd waren, sprak het vanzelf dat men de sociaaldemocratische partij niet als een vertegenwoordigster, als een partij van het proletariaat beschouwde, maar alleen als een groep van gelijke socialistische opvattingen; de vakvereniging was de zuivere organisatie der arbeidersklasse. In Duitsland heeft deze opvatting nooit weerklank gevonden, omdat in die tijd de sociaaldemocratische partij een wezenlijke vertegenwoordiging van het proletariaat was, door haar samen-

stelling zowel als door haar politiek.

Nu is dat in zoverre veranderd dat, al omvat de SPD nog de grootste massa's, er naast haar andere partijen en groepen optreden, die allen menen en beweren dat zij de ware vertegenwoordigers van het proletariaat zijn. En deze rekenen alle op de revolutie; wanneer de arbeidersklasse maar eenmaal opstaat, dan zullen zij zich bij ons aansluiten. Wanneer ze dat alle aannemen dan betekent dat, dat geen enkele van hen vanzelf krachtens oorsprong of positie, *de* arbeiderspartij is. Het zijn allemaal meningsgroepen, groepen van verschillende opvatting over de ontwikkeling der maatschappij en de taak van het proletariaat. De *Union* is daar een van. En zij zullen alle onderling strijd moeten voeren om de ziel van de arbeider.

Men neemt soms aan dat de arbeidersklasse wanneer zij maar eenmaal zich bevrijdt van de zelfzuchtige invloed der partijen die haar beheersen en die naar haar dingen, gemakkelijk de weg van de klare en eensgezinde klassenstrijd zal vinden en vasthouden. Tot op zekere hoogte is dat juist; wanneer zij eerst haar eenheid als klasse in de bedrijven vindt zonder te letten op organisatieverband, en als eenheid strijdt, is er een geweldige stap gedaan uit de verwarring en de zwakte in de richting van de bewuste strijd. Maar met de grote strijd zelf komen dan de werkelijke moeilijkheden. Steeds zullen zich nieuwe weerstanden en onzekerheden voordoen, steeds staan de massa's voor nieuwe problemen, hoe te handelen; telkens weer zullen meningsverschillen wederzijdse strijd uitlokken.

Hoewel bij het begin ener revolutionaire beweging alle verschillen opgelost schijnen te zijn, zullen er weldra nieuwe ontstaan. Wij spreken hier niet van de burgerlijke machten die slechts schijnbaar zijn neergeworpen, opnieuw zich verheffen en vooruitdringen. Zoals in november 1918 opeens de gehele bourgeoisie rood was om later des te beter weer naar boven te kunnen komen, zo zal in een losbarstende arbeidersrevolutie de sociaaldemocratie natuurlijk revolutionair en radicaal zijn om aan de spits blijvend later de beweging te kunnen indammen. Dat beduidt niets anders dan dat het proletariaat zich eerst in de loop der revolutie langzamerhand geheel van de machten van het verleden kan bevrijden. Hier echter spraken wij over verschillen die in het proletariaat zelf liggen. Zij ontstaan alleen daardoor, dat in voortdurend nieuwe situaties nieuwe eisen gesteld worden en de tegenstand van een machtige vijand de moeilijkste beslissingen vraagt.

Zij ontstaan ook uit belangenverschillen binnen het proletariaat zelf. De moderne arbeidersklasse is verdeeld in verschillende lagen, van de reusachtige grootindustrie tot het kleinste handwerk, van de meest geestloze, neerdrukkende machineslavernij tot de zenuwprikkelende beroepsarbeid, hier nog levend in primitieve natuurverhoudingen, zoals bij de landbouw, daar werkzaam in hoog wetenschappelijke techniek; overal zijn de levensverhoudingen en de denkwijzen verschillend en al hebben zij allen in de grond hetzelfde proletarische hoofdbelang, in de details der onmiddellijke maatregelen zullen er vaak botsingen komen. Dan komen direct na de eerste overwinningen vraagstukken als die van de verhouding tot andere lagen, tot de boeren, tot het intellect, en vraagstukken die betrekking hebben op de voortzetting der produktie en de voortzetting van de strijd.

Het spreekt vanzelf dat in deze strijd der opvattingen de mensen van dezelfde mening zich verenigen tot groepen of 'partijen' om de strijd voor hun mening beter te kunnen voeren. Deze strijd is nodig voor de geestelijke vooruitgang die de ontwikkeling der revolutie begeleidt en steunt. Hoe deze groepen zich zullen vormen, hoe richtingen die nu eensgezind zijn zich dan zullen splitsen en de tegenstanders van nu zich dan zullen aaneensluiten, kan nu nog niet worden vooruitgezien. Het enige waar het op aankomt, is dat wij de toekomstige ontwikkeling niet te simplistisch zien; en dat wij dus onze groeperingen van nu laten bepalen door de tegenstelling en de eisen van nu. Het komt ons voor dat de verschillen in de *Unions*beweging veel meer tradities van het verleden zijn dan een begin van werkelijke toekomstige tegenstellingen, en dat dit zelfs voor nog veel verdere, nu nog gescheiden staande kringen geldt. Zodat het ook niet nodig is enige verschillende partijen voor tegengestelde partij-activiteit der *Unions*leden open te houden,^{1 2} hun behoren tot de *Union*, hun instemming met de principes van de *Union*, is hun wezenlijk 'partijstandpunt'. Wanneer het dus lijkt alsof wij uit een tijdperk van toenemende versplintering nu geraakt zijn in een tijdperk van toenemende eenwording, sluit dat nog niet uit dat bij een stijgende ontwikkeling nieuwe verschillen, die men richtingen of 'partijen' zou kunnen noemen, in de *Unions*beweging of naast haar kunnen ontstaan. Dus: partijen in deze zin moeten er in de wisselende ontwikkeling der klassebeweging altijd zijn, als de uitdrukking van de geestelijke strijd binnen de beweging.

(1932)

De arbeiders, het parlement en het communisme

Crisis en armoede

De maatschappij verkeert in een crisis. Handel en industrie krimpen steeds meer in, grote bedrijven zijn stilgelegd. Er heerst een werkloosheid als nooit te voren. Miljoenen arbeiders op aarde hebben geen werk, al een paar jaar, en kunnen zich met een kleine uitkering ternauwernood in het leven houden. Het opgroeiende jonge geslacht komt niet aan de slag. De staten sluiten zich door hoge invoerrechten van elkaar af en vernietigen het internationaal verkeer. De boeren vinden geen afzet voor hun produkten. Overal heerst het gevoel, dat het met onze kapitalistische maatschappij op een of andere manier misloopt. Wat in vroegere jaren als een ondragelijke toestand gevoeld werd: de sterke uitbuiting, de felle afjakkering, de altijd dreigende onzekerheid van bestaan, de troosteloze toekomst van altijd proletariër blijven — dat lijkt nu haast een ideaaltoestand die men terugwenst. Maar er is alle kans, dat hij niet terug komt. Ook als de crisis voorbijgaat en de bedrijvigheid terugkeert — wat niemand precies weet — zal de toestand toch veranderd zijn. Het kan heel goed zijn dat een nieuwe opleving in de nieuwe landen in Amerika en Azië komt, en dat in het oude Europa de industrie blijvend achteruitgaat.* Ondergang, diepe armoede en ellende voor de arbeiders lijkt de naaste toekomst.

En waarom? De maatschappij is rijker dan ooit te voren, rijker door haar vermogen om rijkdom te scheppen. Wetenschap en techniek stellen door hun toepassing de landbouw en de industrie in staat overvloed voor allen te produceren. Reeds vijftig jaar geleden werd uitgerekend dat bij de toenmalige techniek een arbeidstijd van vijf uur per dag voldoende was om ieder een hogere-middenstands bestaan te verschaffen. En nu pas heeft een economisch-technisch bureau onder een Amerikaans geleerde, Scott, berekend dat bij een arbeidstijd van

* Daarmee is de voedingsbodem van de 'geleidelijke verheffing van het levenspeil' vernietigd en zet de verarming der massa zich voort.

twee uur per dag de mensheid in staat zou zijn een overvloedig inkomen voor ieder voort te brengen.

Waarom dan die gruwelijke tegenstelling tussen de feitelijke en steeds meer dreigende armoede en de mogelijkheid van overvloed? Omdat er een conflict, een tegenstrijdigheid is tussen de arbeidswijze en de eigendomsvorm. De vormen van eigendom passen niet meer bij de vormen van de arbeid.

Het conflict tussen arbeid en eigendom

In vroegere tijden van kleinbedrijf had de man die arbeidde de beschikking over de werktuigen waarmee hij werkte, en natuurlijk over het produkt dat hij maakte. De handwerker was eigenaar van zijn gereedschap en verkocht zijn produkt; de boer was eigenaar van land en vee en verkocht wat hij niet zelf verbruikte. Het privaat eigendom behoorde bij het kleinbedrijf.

De baas nam knechts om hem te helpen; werktuig en produkt bleven van hemzelf. In plaats van werktuigen kwamen grote machines; de kapitalist kocht ze, nam arbeiders in dienst en betaalde als loon wat zij nodig hadden om te leven. Nog steeds was hij eigenaar van de werktuigen en de produkten; uit wat de waarde van het door de arbeiders gemaakte produkt meer was dan hij betaald had, kreeg hij zijn winst en vermeerderde zo zijn kapitaal. Reusachtig groeide in de eeuw van de grootindustrie het kapitaal uit de arbeid der arbeiders, terwijl deze niet meer kregen dan wat juist voor het leven nodig was, en soms dat niet eens.

Nu is de toestand zo. Het grootste deel van alle produkten wordt in fabrieken gemaakt door organisaties van samenwerkende arbeiders, ingenieurs en technisch personeel, die de gehele machinerie samen hanteren. (De machines zijn zelf het produkt van andere groepen arbeiders.) Maar het produkt is niet van hen; uit de opbrengst krijgen ze alleen maar loon, en de rest is voor de kapitalisten. Dit zijn de aandeelhouders, die samen de directie van de fabriek aanstellen, maar zelf geheel buiten het arbeidsbedrijf staan. Zij wonen ergens in villa's en hebben geen enkele rol in de produktie dan dat ze het leeuwendeel van de opbrengst in de zak steken. Zij zijn de parasieten van de maatschappij. Is dit dwaas en onzinnig? Het is de rol van het privaat eigendom, sinds het kapitalistisch eigendom is geworden.

Nog erger: deze aandeelhouders zijn de bezitters, de meesters over de

fabriek, hun eigendom. Zij laten alleen werken als er winst mee te behalen is; of de mensen behoefte hebben aan het produkt, kan hun niet schelen, als deze er niet genoeg voor kunnen betalen. Is er geen winst te maken, dan zetten ze de boel stil. Zoals nu, in de wereldcrisis. Daar staan de machines ongebruikt te roesten; daar staan de arbeiders, begerig om ze in beweging te brengen. Zij zouden overvloed voor hen allen kunnen scheppen. Maar de bezitters van deze produktiemiddelen willen dit niet, zij verhinderen het. Daarom is er gebrek en armoede, hoewel de voorwaarden tot rijkdom: voortreffelijke produktiemiddelen en miljoenen gewillige handen, bereid staan. Is dit waanzin? Het is de rol van het uit de tijd van kleinbedrijf overgeleverde eigendomsrecht.

Dit is dus het conflict: de arbeid is gemeenschappelijk geworden en het eigendomsrecht is persoonlijk gebleven. En daaruit komen uitbuiting en crisis als onvermijdelijke gevolgen voort.

Hoe is dit conflict op te heffen? Het is niet mogelijk de arbeid tot de oude vorm terug te brengen, de machines stuk te slaan en het kleinbedrijf te herstellen. Dus moet het eigendomsrecht in overeenstemming gebracht worden met de arbeid.

De hedendaagse werktuigen, de grote machines, de fabrieken worden gehanteerd door een gemeenschap van arbeiders. Dan moet ook de gemeenschap het beschikkingsrecht hebben over werktuig en produkt. Van persoonlijk, zoals vroeger, is de arbeid collectief, gemeenschappelijk geworden. Dus moet ook het eigendom collectief, gemeenschappelijk worden. Niet buitenstaande parasieten maar zij die zelf het werk doen, moeten over het werk te zeggen hebben. Dit is het communisme, dat in plaats moet komen voor het kapitalisme.

De strijd van de klassen

Hoe is deze verandering tot stand te brengen?

Vanzelf verandert de maatschappij niet; de mensen moeten het doen. De kapitalisten hebben geen enkele reden een verandering te wensen; zij verzetten zich natuurlijk met alle macht er tegen, dat hun eigendomsrecht op de produktiemiddelen opgeheven wordt. Maar ook de kleinere middenstanders zijn tegen een verandering, omdat zij er op rekenen door middel van hun zaken vooruit te gaan in bezit. Al worden ze zelf nog zo door het grootkapitaal gedrukt, ze hechten aan hun eigendom dat maakt dat ze niet bezitloze proletariërs zijn. Ook voor de

meeste boeren geeft het bezit van hun boerderij, hoezeer ook door hypotheek belast, altijd hoop om door hard werken er boven op te komen. Zij menen, dat het communisme het op hun kleine eigendommen voorzien heeft. Omdat ze niet weten, hoe het kapitalistisch eigendomsrecht werkt.

Alleen de arbeidersklasse heeft direct belang bij het communisme. Daardoor alleen kan aan haar armoede en levensonzekerheid een einde gemaakt worden. De arbeiders kunnen dit doel alleen bereiken door strijd, door de strijd van de arbeidersklasse tegen de bezittende klassen. De arbeiders vormen in de grootindustriële landen van West-Europa en Amerika de meerderheid en wel een steeds groeiende meerderheid. Dat reeds geeft haar de zekerheid deze strijd te kunnen winnen. Bovendien is zij de onontbeerlijkste klasse; zonder haar arbeid kan de maatschappij geen ogenblik bestaan. Zij heeft het gehele productieapparaat in haar handen, niet rechtelijk, maar feitelijk; als de gehele arbeidersklasse eensgezind deze macht gebruikt, is daartegen het papieren recht van de kapitalistenklasse machteloos. De kapitalisten daarentegen beschikken over alle macht die het geldbezit kan geven; zij betaalt alle knappe koppen om haar maatschappij te besturen, te organiseren, te verdedigen; zij koopt als het nodig is gewapende troepen om met wapengeweld de arbeiders er onder te houden. Door de pers, de school, de kerk, de radio, de bioscoop, door alle geestelijke macht en middelen probeert zij de arbeiders in geestelijke afhankelijkheid te houden. Daarbij komt dan nog als haar voornaamste machtsmiddel haar politieke heerschappij, haar macht over de staat. De staatsmacht is een stevig gebouwde organisatie van ambtenaren, die vanuit één punt geleid overal het volk regeren, zo nodig gesteund door gewapende troepen, politie en leger. Elke poging van de arbeidersklasse om zich tegen de bestaande toestand van uitbuiting en nood te verzetten wordt door de staatsmacht dadelijk onderdrukt. De staatsmacht is als een stevige vestingmuur, die het kapitaal om zich gebouwd heeft. Wil de arbeidersklasse haar klassenstrijd winnen en de kapitalisten ten onder brengen, dan moet zij de staatsmacht overwinnen, dan moet zij de politieke heerschappij veroveren.

Haar doel is het eigendomsrecht te veranderen, de produktiemiddelen van privaat eigendom tot gemeenschappelijk eigendom te maken. Het eigendomsrecht wordt geregeld door de wet; en de wetboeken, als alle wetten, worden door de politieke organen van de staat vastgesteld. Wie

baas is over de staat, is ook baas over wet en recht. Daarom moet de arbeidersklasse zich meester maken van de politieke heerschappij. Verovering van de politieke macht is de noodzakelijke voorwaarde voor de verandering van het eigendomsrecht die vrijheid en overvloed aan het arbeidende volk moet verzekeren.

Hoe kunnen de arbeiders de politieke heerschappij veroveren?

Daarmee komen we op de verkiezingen.

Het parlementarisme als middel tot bevrijding

De sociaaldemocraten beschouwen het parlementarisme, dus gebruik maken van de verkiezingen, als een middel voor de arbeiders om de heerschappij te veroveren.

Want wie is die regering, die de politieke macht uitoefent en de wetten maakt? In de eerste plaats het parlement, de beide kamers die uit gekozen volksvertegenwoordigers bestaan. In de Westeuropese landen, eerst in Engeland, toen in Frankrijk door de Grote Revolutie, daarna in andere landen, heeft de bezittende klasse zich de macht verzekerd door het gekozen parlement tot de eigenlijke regeringsmacht te maken.

De z.g. regering, de ministers die aan het hoofd van de staat, van de ambtenaren, van het leger staan en alle machtsmiddelen van de staat in hun hand hebben, kunnen niet regeren als het parlement hen niet hebben wil, en zijn dus afhankelijk van de Kamermeerderheid. Sedert de arbeiders na veel strijd het algemeen kiesrecht gewonnen hebben, kiest de meerderheid van het volk ook de meerderheid van de Kamers. Dat is de democratie. Wanneer dus in een land de arbeiders de meerderheid van de bevolking uitmaken, kunnen zij ook de meerderheid in het parlement kiezen, als ze maar goed kiezen en zich niet door mooie praatjes van hun vijanden laten bedriegen. Daartoe vormen ze dan zelf een politieke partij, een arbeiderspartij. En dan zijn ze meester over de regering, dus over de staatsmacht. Dan regelen ze wet en recht naar hun opvatting en hun belang. Zo kan de arbeidersklasse, als ze maar haar verstand gebruikt, zich door goed gebruik van het stembiljet bevrijden.

De nieuwe regering, die uit vertegenwoordigers van de arbeiders bestaat, heeft dan tot taak de kapitalistische bedrijven te onteigenen en tot staatsbedrijven (of plaatselijk tot gemeentebedrijven) te maken, te beginnen met de grootste monopolies en banken, en daarna steeds kleinere bedrijven er in te betrekken. Daarin wordt niet meer voor

winst maar voor de behoefte geproduceerd. De staatsorganen zorgen voor de centrale leiding van deze produktie; de arbeiders zijn in dienst van deze organen der gemeenschap; zij zijn zeker van hun levensonderhoud, crisissen en werkloosheid komen niet meer voor. Doordat er geen winst voor kapitalisten afgaat, komt de gehele opbrengst, na aftrek van noodzakelijke onkosten voor beheer, voor openbare diensten als onderwijs, gezondheid, verkeersmiddelen en dergelijke, aan de arbeiders. Daar de beste arbeidsmethoden toegepast worden en een einde komt aan het onproduktief gepruts dat tegenwoordig zoveel arbeid verspilt, wordt in korte arbeidstijd overvloed voor allen geproduceerd.

De leiders als bevrijders

Het is dus wel heel eenvoudig. De arbeiders behoeven maar als meerderheid op de goede manier te stemmen en het kapitalisme is overwonnen.

Eens in de vier jaar vult de arbeider een stembiljet in. Meer hoeft hij niet te doen; zijn afgevaardigde doet de rest. Hij vecht niet zelf voortdurend voor zijn zaak; hij draagt zijn strijd over aan een ander, die voor hem strijden moet. Het parlementarisme is een strijd door middel van anderen, van leiders. Op deze anderen, de afgevaardigden komt het nu aan, op hun bekwaamheid in het bekvechten in de Kamers; daarom zijn zij de leiders, die het eigenlijke werk doen, die het dus het beste weten en daarom vanzelf ook het meeste te zeggen hebben.

Wij praten over democratie, omdat er algemeen kiesrecht is. Maar deze parlementaire democratie is niet een regering van het volk zelf, maar een regering van parlementariërs. Alleen op de verkiezingsdag is het kiezersvolk baas; maar o wee, als het dan niet goed kiest! Vier jaar lang heeft het dan niets meer te zeggen en kunnen de kamerleden doen wat ze willen. Natuurlijk denken de heren er wel aan dat na vier jaar weer een 'dag van afrekening' komt; maar zij rekenen er dan op met de nodige kermisreclame, met grote woorden, prachtige beginselen en slimme redevoeringen de kiezers zó te bewerken, dat alleen in heel erge gevallen er iets van een werkelijke afrekening komt — en dan wordt Piet vervangen door Klaas, die niet véél anders is. Bovendien: zoeken de kiezers in een district zelf de man uit die als hun vertrouwensman naar Den Haag gaat? Geen sprake van: de verschillende grote en kleine politieke partijen wijzen de kandidaten aan waartussen de kiezers

mogen kiezen. Alleen met grote moeite lukt het soms aan groepen kiezers zelf een 'wilde' kandidaat (zo noemen ze dat) op te stellen en gekozen te krijgen; en in de Kamer staat zo iemand alleen en heeft geen invloed. In de Kamers spelen de grote politieke partijen met elkaar het spel om de macht.

De parlementaire democratie is een schijn-democratie.

Het parlementarisme is geen instrument van de arbeiders om zich zelf te bevrijden; het is een manier om zich te laten bevrijden. Door anderen die zeggen: kiest ons, en wij bezorgen u het socialisme. Door de parlementariërs, door de leiders, door de socialistische partij. De arbeiders stemmen, dat wil zeggen: ze geven opdracht aan de socialistische leiders: bevrijd ons, voer het socialisme in, vernietig het kapitalisme. En de socialistische meerderheid in de Kamer gaat aan het werk, stuurt de vorige ministers weg, stelt nieuwe socialistische aan, zet wetten in elkaar voor het socialiseren en houdt intussen alle verzet met hun staatsmacht er onder. En dan komt nog het moeilijkste: het organiseren en leiden van de maatschappelijke produktie. Het spreekt vanzelf dat de sociaaldemocraten, die de strijd van de arbeiders hoofdzakelijk als een strijd van leiders zien, zich ook een socialistische maatschappij niet anders kunnen voorstellen dan geleid door bekwame leiders. Een grote organisatie van bureaucraten zal nodig zijn om het commando over de produktie te voeren; en van hun bekwaamheid vooral zal het afhangen of de zaak goed loopt. Zij regelen, en de arbeiders gehoorzamen en werken.

Dus zowel in de revolutie als in de opbouw van het socialisme spelen de arbeiders zo goed als geen rol. Zij mogen de leiders stemmen, steunen, toejuichen, en verder uitvoeren wat deze vaststellen. Maar het wezenlijke werk doen de leiders; en deze zullen dus ook — in democratische vormen — de wezenlijke macht hebben. De arbeiders hebben zich nieuwe meesters gekozen in plaats van de oude, goede meesters in plaats van slechte. En deze bezorgen ons socialisme, vrijheid en overvloed.

Het is dus heel eenvoudig. Zo eenvoudig, dat men zich afvraagt of het ook te eenvoudig is, om waar te kunnen zijn.

En met hoe weinig moeite! In vroegere eeuwen moesten de burgers met alle inspanning vechten, goed en bloed veel hebben, gewelddadige revoluties maken om de macht te veroveren. Maar de arbeiders behoeven enkel maar hun verstand te gebruiken en het goede briefje in

de stembus te gooien. Dat is alles wat zij voor hun bevrijding behoeven te doen. En dat terwijl een heersende klasse tegenover hen staat, zo machtig in geld en bezit, in kennis en energie, in stoffelijke en geestelijke geweldmiddelen als nooit een klasse te voren was!

Kan iemand geloven dat die zich rustig zal laten onteigenen, wanneer de arbeiders een socialistische meerderheid in de Kamers kiezen?

Iedere arbeider, ook als hij verder niets weet, weet en begrijpt, dat de verovering van de macht in de maatschappij slechts de vrucht van een langdurige strijd, van de grootste krachtsinspanning en van zware offers kan zijn. Dat zijn bevrijding slechts door strijd, krachtsinspanning en offers van hemzelf mogelijk is.

Dat dus de bevrijding door parlement en stembiljet een waanbeeld is. In deze voorstelling van de parlementaire verovering van de macht is van de arbeiders nauwelijks sprake. En ook de bourgeoisie is er blijkbaar niet en speelt geen rol. Er wordt alleen over politieke partijen, kamerleden en ministers gerept. Zulk een kinderlijke voorstelling van een economische omwenteling, geweldiger dan de wereld ooit gezien heeft, kan slechts opkomen bij mensen die alleen maar politiek zien. Maar achter al het parlementaire en politieke gedoe staan de klassen, staat de bourgeoisie en staat de arbeidersklasse. En de strijd van deze klassen bepaalt de gehele maatschappelijke ontwikkeling.

De bourgeoisie is er ook nog

De bezittende klasse heeft er natuurlijk van te voren voor gezorgd dat parlementen niet te veel te zeggen hebben. De heerschappij van de parlamentsmeerderheid is maar schijn. Naast het parlement staan nog andere politieke machten.

Een parlamentsmeerderheid kan een ministerie tot aftreden dwingen. Maar zij kan geen nieuwe ministers benoemen. Dat doet een koning of een president. Om deze koningen en presidenten staat een kring van invloedrijke mensen, adellijke heren, hoge officieren, oude deftige politici, rijke kapitalisten; en uit hun kring en hun aanhang, of op hun aanbeveling worden de nieuwe ministers benoemd. Zij vormen een macht die achter de schermen werkt, en die gesteund wordt door het rijkste en machtigste deel van de bourgeoisie.

Gesteld echter dat zij bij een conflict toch maar met een rauwe democraat uit de Kamer genoegen nemen, dan zijn die man toch als minister de handen gebonden. De hele rij hoge en lage ambtenaren die

het volk regeren en de wetten uitvoeren, op de ministeries en daarbuiten, blijven dezelfde; sommige zijn zelfs wettelijk onafzetbaar, zoals de rechters. Die veranderen niet ineens allemaal van richting als de ministers veranderen. Trouwens, zij behoren zelf tot de bourgeoisie en voelen zich één met de bezittende klasse; en zelfs op de onderste sporten van de ladder, als veldwachter of bureauklerk, voelen ze zich een stukje overheid, geroepen om over het volk te regeren. Kan iemand geloven dat dit ambtenarencorps in een werktuig ter invoering van het socialisme verandert, zodra er een ministerie van sociaaldemocraten zou komen?

Zo zou een parlamentsmeerderheid van socialistische arbeidersvertegenwoordigers op een tegenstand stoten die zij met haar eigen middelen niet kan overwinnen.

Tegen deze zekeringen die de bourgeoisie in de staatsorganisatie gelegd heeft, zijn alle stembiljetten, alle redevoeringen en alle partijgekonkel machteloos. Dat weten de sociaaldemocraten zelf ook heel goed, en in hun programma staat de verovering van de 'volledige democratie'. Dat kan alleen door een beroep te doen op de arbeiders. Deze moeten dan, niet door het stembiljet, maar op een krachtiger manier hun macht in het veld brengen tegen die van de bourgeoisie.

Ook omgekeerd kan het voorkomen dat de bezittende klasse de toenemende parlementaire invloed van de arbeiders te gevaarlijk vindt; dan kan zij het algemeen kiesrecht afschaffen terwijl zij nog de meerderheid heeft. Met de middelen van het parlement is daartegen niets te doen. Alleen een optreden van de arbeidersmassa's zelf zou dat kunnen verhinderen. Zeker is het dat voor een deel de vrees voor zulk massaal optreden der arbeiders de bourgeoisie er van afgehouden heeft het algemeen kiesrecht aan te tasten.*

Vijf en twintig jaar geleden werd in Duitsland druk over afschaffing van het rijksdagskiesrecht gesproken, en daartegenover de politieke werkstaking voorgesteld. Tegenwoordig heeft de bourgeoisie een beter middel dan die afschaffing, n.l. de uitschakeling van het parlement en vervanging door een dictatuur — zoals in Italië, in Duitsland en andere landen. Tegenover de werkelijke krachten in de maatschappij, tegenover de wil en de macht van de bourgeoisie om te heersen, is de

* Voor een ander deel was het de overtuiging dat algemeen kiesrecht als veiligheidsklep, waardoor de ontevredenheid der massa zich ontladen kan, een rustige kapitalistische ontwikkeling verzekert.

parlementskiezerij vrijwel machteloos. Voor de wezenlijke strijd om de macht, voor wezenlijke veranderingen in de maatschappij moeten de arbeiders zelf optreden. Die kracht, die in het parlementaire waanbeeld ongebruikt bleef, de kracht van de arbeidersklasse in haar optreden als massa zelf, is de enige kracht die het tegen de bourgeoisie kan opnemen.

Het nut van het parlement, vroeger en nu

Nu doet zich de vraag voor: als de grondgedachte van de bevrijding door het parlement verkeerd is, is dan het gebruik van het parlement niet altijd een verkeerde tactiek geweest? Was het deelnemen aan verkiezingen niet altijd krachtverspilling?

Nu moet men daarbij bedenken dat de maatschappij voortdurend verandert. Wat in de ene toestand goed en doelmatig is, kan in de andere ondoelmatig en verkeerd zijn. De kapitalistische maatschappij is in de laatste halve eeuw zeer sterk veranderd.

Toen het kapitalisme opkwam, bestond de bourgeoisie uit een talrijke klasse van matig rijke kapitalisten die alleen konden heersen door de parlementen machtig te maken boven vorsten en adel. Toen vormde zich ook de arbeidersklasse doordat verarmde handwerkers en boerenzoons van het land in de fabrieken trokken, zonder enig begrip van de nieuwe kapitalistische verhoudingen. Om ze te organiseren, klassebewustzijn te wekken en hun de wereld als arbeider te laten zien, bleek toen dat de verkiezingen een uitstekend middel waren. Dat trok hen naar vergaderingen, in de stroom van openbaar politiek leven, van belangstelling voor maatschappelijke kwesties; en zo werd begrip van socialisme en organisatiebesef in hen gewekt. Waar de arbeiders geen kiesrecht hadden, heeft de strijd voor het algemeen kiesrecht in dezelfde richting gewerkt door de groeiende arbeidersmassa's in de industriestreek tot strijd tegen het kapitalisme te wekken.

Daarbij gold de leer dat door dit gebruik van de verkiezingen op den duur het socialisme, de bevrijding der arbeiders zou komen. In de werkelijke praktijk diende het echter om het kapitalisme tot een dragelijke en mogelijke toestand voor de arbeiders te maken. In het kapitalisme zijn kapitalisten en arbeiders beide nodig; zij moeten elkaar bevechten om hun tegenstrijdige belangen, maar vervullen beide hun rol. Een normaal kapitalisme kan alleen bestaan als de arbeiders vrije mensen zijn, in staat hun levensbelangen te verdedigen, met

rechten en vrijheden van vrije burgers voorzien, met verenigingsrecht, stakingsrecht, vrijheid van mening en vergadering, met kiesrecht om dit alles te verdedigen. Zonder dit alles, dus ook zonder een arbeiderspartij die in het parlement en overal de directe belangen der arbeiders verdedigt, is het kapitalisme niet compleet. Daarom is de sociaaldemocratie, evengoed als de vakverenigingen, een onmisbaar orgaan van de kapitalistische maatschappij — het orgaan, waardoor alle belangen die de arbeiders binnen het kapitalisme hebben, op regelmatige manier tot uiting kunnen komen.

Eenmaal orgaan van het kapitalisme, kan de sociaaldemocratie zich van deze bodem niet meer losmaken. Zij kan niet tegelijk orgaan van het kapitalisme en orgaan van de revolutie zijn. Zij praat natuurlijk wel veel over revolutie. Maar als zij de arbeidersmassa's tot eigen actie zou oproepen, revolutionair, tegen de staat, dan zou de staatsmacht dadelijk haar organisatie ontbinden, haar kassen in beslag nemen, haar leiders gevangen zetten, en daarmee was aan haar bestaan en haar werk een einde gemaakt. Daarom vreest zij een arbeidersrevolutie door massa-acties. Mochten die echter buiten haar om ontstaan en succes hebben, dan zal zij proberen zich van de leiding meester te maken om de beweging te dempen en ze om te buigen naar een grotere regeringsmacht voor haarzelf.

Zij kan dus de arbeiders alleen maar als kiezers gebruiken. Daarom is haar hoogste doel een parlamentsmeerderheid door verkiezingen te krijgen, om dan minister te kunnen worden. Hoezeer zij zich echter als orgaan van het kapitalisme ten dienste van de arbeidersbelangen binnen het kapitalisme voelt blijkt uit haar praktijk om, nu zij nog geen meerderheid heeft, socialistische ministers samen met andere partijen een regering te laten vormen. Daarbij moeten deze sociaaldemocraten dan tegelijk zaakwaarnemers van de bezittende klasse, van de kapitalistische belangen worden; zij zijn dan niet meer dan sociaal voelende burgerlijk politici. Nog erger maakte de Duitse socialistische partij het, toen bij de revolutie in 1918 de macht in de handen van de arbeiders was gevallen. Zij liet het revolutionaire deel van de arbeiders door Noske en de generaals neerslaan, vormde daarna een 'socialistische' regering, maar deed voor de doorvoering van het socialisme niet meer dan een commissie benoemen om te onderzoeken welke grootbedrijven rijp waren voor nationalisering. Onder bescherming van de socialistische regering, die de arbeiders met mooie praatjes zoet hield,

kon het Duitse kapitaal zich herstellen en zijn macht weer opbouwen. Toen werden de socialistische ministers naar huis gestuurd; en nu oogsten de Duitse arbeiders de vruchten van deze houding.

Vroeger kon de sociaaldemocratie in het parlement voor de dagelijkse belangen der arbeiders werken. Maar in deze halve eeuw van ontwikkeling is ook het kapitalisme veranderd. Het kapitaal is in die tijd geweldig samengetrokken; van de grote klasse van gemiddelde zelfstandige kapitalisten is niet veel meer over, en reusachtige banken, concernen en monopolies beheersen het economisch leven. Deze grootkapitalisten kunnen hun belangen veel beter achter de schermen bij vorsten, presidenten en ministers waarnemen dan in het parlement. Daarom verliezen de parlementen steeds meer hun macht; soms worden ze geheel uitgeschakeld en treedt een dictatuur op, elders worden het onbelangrijke praatcollege's, waar alleen de sociaaldemocratische arbeiders nog met eerbied naar kijken.

Heeft dan het kiezen voor de Kamers geen nut meer?

O ja, het heeft nog een groot nut — namelijk voor het kapitaal.

Terwijl het vroeger nut had voor de arbeiders, had het tegelijk zijn nut voor de bourgeoisie omdat daarbij het kapitalisme zich rustig en ongestoord kon ontwikkelen, zonder dat de arbeiders telkens in oproerigheden uitbarstten.

Nu het nut voor de arbeiders onbeduidend is geworden, behoudt het nog zijn grote nut voor het kapitalisme. Want zolang de arbeiders kiezen en daarvan wat verwachten, denken ze niet aan andere acties die het kapitalisme werkelijk zouden aantasten.

Arbeiders die aan de verkiezingen deelnemen, geven daarmee te kennen: Wij laten ons nog braaf in de luren leggen; het kapitalisme kan gerust zijn, het is nog veilig.

De communistische partij

Hier werd aldoor gesproken van de sociaaldemocratie; maar de communistische partij is toch geheel anders; zij roept de arbeiders steeds tot revolutie en actie op. Zeker, zij verschilt daarin dat zij dikkere woorden gebruikt, in feller taal op de kapitalisten en hun woordvoerders scheldt, en in daverende krachttermen tot revolutie aanspoort. Maar in doel en in praktijk verschilt zij eigenlijk niet van de sociaaldemocratie. Zij werkt net zo met verkiezingen; en met hetzelfde gevolg: als de arbeiders met instemming lezen hoe de partijcommu-

nisten in de Kamer op de bourgeoisie loshakken, zeggen ze: die kerels durven, die moeten wij hebben, die zullen ons bevrijden! En dan gooien ze een rood briefje in de stembus en vergeten dat zij zelf tegen het kapitalisme moeten strijden.

De communistische partij wil de arbeidersrevolutie in het grootindustriële West-Europa net zo doorvoeren als de bolsjewistische revolutie in het zwak-industriële boerenland Rusland, n.l. onder leiding van de partij. In Rusland heerst het staatskapitalisme; daar leidt en regelt een almachtige staats- en partijbureaucratie de gehele industrie. De arbeiders worden van boven af gecommandeerd en van boven af wordt hun loon en arbeidstijd geregeld. Deze heerschappij van de partijleiders over de arbeidersklasse en deze regeling van de industrie door een leidersorganisatie is ook haar doel voor West-Europa.

De directe massa-acties

Ook in vroeger tijd zijn acties der arbeidersmassa's voorgekomen, waar de kracht van het parlement te kort schoot. Zo een halve eeuw geleden massademonstraties en politieke werkstaking ter verovering van het algemeen kiesrecht in België. De sociaaldemocratie beschouwt deze als soms noodzakelijke maar dan toch abnormale gebeurtenissen, als een soort reinigend onweer waarna dan de normale parlementaire gang van zaken weer gewoon doorgaat. Dat kon, omdat die acties slaagden en de bourgeoisie spoedig toegaf. Maar, als de bourgeoisie eens niet toegeeft, omdat het om haar heerschappij gaat?

Kan dan de arbeidersklasse door zulke massa-acties toch de bourgeoisie overwinnen?

Wij kunnen natuurlijk niet precies toekomstige gebeurtenissen voorspellen.

Nog minder kan iemand nu raad geven hoe de arbeiders dan, later, moeten handelen. Men kan alleen uit wat bij massa-acties tot nog toe plaats vond, evenals bij vroegere revoluties, enigermate afleiden welke krachten en welke uitwerkingen daarbij optreden.

Wij stellen hier voorop dat de arbeiders de massa der bevolking vormen en dat de bezittende klasse een minderheid is. Maar deze minderheid steunt op de staatsmacht. De staatsmacht bestaat uit een organisatie van ambtenaren, overal tussen de bevolking als bestuurders verspreid, zelf een minderheid, maar door een straffe organisatie verenigd, door één geest beziel, door één wil vanuit het regeringscentrum geleid; en

bovendien beschikt zij zo nodig over gewapend geweld van politie en leger. Zo kan ze heersen over een bevolkingsmeerderheid van losse mensen zonder eenheid en verband.

Wanneer echter de arbeiders als een vast aaneengesloten massa in een reuzenbetoging optrekken tegen de regering, dan voelt deze dat als een opstandigheid die de kern van haar macht aantast. Zij kan niet onverschillig blijven en zeggen: laat ze hun gang gaan; zij wil ook niet dadelijk toegeven. Dus probeert zij met haar macht die nieuwe macht te breken. Ze kondigt verboden af, maakt verbodswetten, zendt er politie tegen in. Is echter de samenhang, de vastbeslotenheid, de talrijkheid van de betogende massa zo groot dat ze zich niet laat verstrooien, dan heeft het gezag al een knauw gekregen. De staatsmacht heeft nog sterker wapens; zij heeft een leger. Maar de ervaring heeft geleerd dat op den duur tegen massa-acties de soldaten, die zelf volkskinderen zijn, wankel en onzeker worden. Ook arbeiders hebben sterkere middelen: massastakingen waardoor het hele maatschappelijke samenstel in de war raakt. Kan de regering die niet bedwingen, dus niet zoals dat heet 'de orde' herstellen, dan verliest ze nog meer aan gezag. Bovendien wordt door een verkeersstaking, als die heel algemeen wordt, het verband tussen de plaatselijke autoriteiten en de centrale regering verbroken; ieder burgemeester moet op eigen houtje handelen, de eenheid en vaste samenhang van de gehele staatsmacht wordt ontwricht. Natuurlijk tracht omgekeerd de regering met de bezittende klasse samen de organisatie* en de eenheid van de strijdende arbeidersmassa's te breken: door staat van beleg, door gevangenzetting van aanvoerders of woordvoerders, door geweld hier, door beloften of gedeeltelijk toegeven elders, en door het verbreiden van valse berichten over mislukkingen om het zelfvertrouwen der arbeiders aan te tasten. En vooral ook door de oude splitsingen der arbeiders in allerlei bonden en partijen en richtingen en geloven uit te spelen, door leiders van deze bonden of geloven er op uit te zenden om verdeeldheid en wantrouwen te zaaien. In elke actie komt het er dus op aan wie van de strijdende machten innerlijk het sterkst en meest vast is; elk brengt door eigen vastheid de vastheid van de tegenstander tot ontbinding.

Bij hun eerste massa-acties — die soms uit politieke conflicten, soms uit

* Als hier van organisatie gesproken wordt, wordt natuurlijk nooit het lidmaatschap van een vereniging bedoeld maar alleen vaste onbreekbare eensgezindheid in handelen.

grote stakingen, soms uit noodtoestand kunnen ontstaan — is de kracht van de arbeiders nog gering; zij kunnen soms wel een gedeeltelijk succes behalen, wanneer het om een beperkt doel gaat; maar vaak ook lijden zij de nederlaag. De innerlijke verdeeldheid in vele bonden en partijen werkt nog na, zelfvertrouwen, inzicht, solidariteit zijn nog ontoereikend. Zolang zij ook nog hun vertrouwen in anderen stellen en geloven dat de sociaaldemocratische of de communistische partij hen door het parlement bevrijden kan, zullen zij zich door de moeilijkheden en offers van directe acties laten afschrikken. Maar tenslotte moeten zij wel, telkens opnieuw, door de nood van het kapitalisme gedwongen. In elke strijdervaring groeit hun kracht en samenhang.

Niet in één keer, maar slechts in een reeks van revolutionaire massabewegingen kan de arbeidersklasse overwinnen; want het wezenlijke van haar overwinning is: zichzelf tot een vaste, door staalharde solidariteit onaantastbare strijdkracht te maken, waartegen alle onderdrukkingspogingen van de staatsmacht machteloos afschampen.

Natuurlijk gaat dat niet gemakkelijk; wat hier in een paar simpele samenvattende woorden gezegd wordt, zal een tijdperk, hoe lang weten wij niet, een zware strijd omvatten, waarop latere geslachten als het belangrijkste tijdperk van omwenteling in de geschiedenis zullen terugzien. Nog nooit in vroegere revoluties stond de opkomende klasse tegenover een zo sterke, toegeruste vijand, maar ook nooit had zij zelf zulke krachten in zich. De bourgeoisie zal tot het uiterste strijden, want voor haar gaat het om leven of dood. Zakt een regeringsstelsel in elkaar, zij zal middelen vinden om een nieuw op te richten. Dreigen massastakingen, zij organiseert legers van stakingsbrekers om de sleutelbedrijven gaande te houden. Zijn de soldaten onbetrouwbaar, zij richt fanatieke vrijwilligerstroepen op uit kleinburgerlijke en onbewuste proletarische elementen, om voor haar te vechten. Uit de moderne oorlogstechniek zal zij gruwelijker aanvalswapens tegen opstandige arbeiders halen. Trachten de arbeiders door bezetting van fabrieken deze tot steunpunten van strijd te maken, zo zal zij de fabrieken met gehoorzame gele elementen proberen te vullen.¹³ Dat alles kan haar in een afzonderlijk geval helpen; maar daarna zal het de vastbeslotenheid en de aaneengeslotenheid van de arbeidersmassa's weer tot grotere kracht doen toenemen. Want deze putten steeds nieuwe kracht uit het feit, dat zij de arbeiders zijn die de wereld (hun wereld) dragen, dat zij hun vrijheid moeten winnen, terwijl de anderen

een door de ontwikkeling overbodig geworden parasietenklasse vormen die kunstmatig haar heerschappij tracht te rekken. Er is geen ander einde mogelijk dan dat de staatsmacht verpulverd en tot stof vergaan, haar gezag vervlogen en de voormalige bourgeoisie machteloos geworden is. Dan heeft de arbeidersklasse de politieke heerschappij, de macht over de maatschappij veroverd. Dit is de toestand die Marx de dictatuur van het proletariaat noemde.

De arbeidersraden

De revolutionaire strijd van de arbeidersklasse is hier voorgesteld als in hoofdzaak een afbrekende, vernietigende kracht; de organen van het oude gezag der bourgeoisie moeten overwonnen worden en gaan daarbij te gronde. Natuurlijk moeten dan tegelijk nieuwe organen opgebouwd worden die de eenheid en samenhang van de arbeiders belichamen. Omdat eenheid van handelen centrale leiding meebrengt en die leiding toch als vertegenwoordiger van het geheel democratisch gekozen moet worden, wordt vaak gemeend dat dan dus toch weer een nieuwe staatsmacht, een regering en een parlement door de overwinende arbeiders moet worden ingesteld. Vooral ook om de wetten te maken tot invoering van het nieuwe socialistische eigendomsrecht. Dus komt men, zo lijkt het, toch weer terecht bij hetzelfde wat de sociaaldemocratie wil.

Doch dit is maar schijn. Ten eerste is het niet waar dat nieuwe eigendomsvormen door een wet ingevoerd moeten worden. Een wet kan slechts vastleggen als bindende regel wat al grotendeels werkelijkheid in de wereld is. Gedurende de strijd zelf hebben de arbeiders de produktiemiddelen, de fabrieken al in bezit genomen, omdat ze die nodig hebben om te werken, om de levensbehoeften, die aldoor nodig zijn te produceren. De wettelijke regeling komt daarna.

Ook is het wel waar dat de zegevierende arbeidersklasse organen voor eenheid van handelen zal scheppen. Maar die zullen er heel anders uitzien dan parlementen en regeringen. Die groeien uit de maatschappelijke noodzakelijkheden op en beginnen zich al in de strijd zelf te vormen.

Bij elke grote strijd, b.v. een staking over vele fabrieken, moeten de arbeiders voor eenheid van handelen door voortdurend overleg zorgen. Daar niet al die massa's in één vergadering kunnen overleggen, zendt ieder personeel zijn vertegenwoordigers. Bij massabewegingen die zich

over grotere gebieden uitstrekken, is dit nog veel meer nodig; daar worden de vergaderingen van de afgevaardigden der afzonderlijke fabrieken en werkplaatsen de belangrijke lichamen die de centrale leiding hebben. Dit zijn de arbeidersraden. Ze zijn geheel iets anders dan parlementen, omdat die raden enkel vertegenwoordigers zijn van de bedrijfsgroepen die ze uitzenden, zeggen en doen wat deze groepen denken en willen, en elk ogenblik terug te roepen zijn en te vervangen door anderen. Zij hebben dus niets van onafhankelijke leiders; de arbeiders zelf hebben steeds over alles te beslissen en zijn zelf verantwoordelijk. Dit is het beginsel van de arbeidersdemocratie, de ware democratie in tegenstelling van de schijndemocratie van het parlementarisme.

Naarmate in revolutionaire bewegingen de macht van de arbeiders toeneemt en die van 't burgerlijke staatsapparaat verzwakt, krijgen deze arbeidersraden steeds groter en belangrijker taak; zij moeten daarbij allerlei vormen aannemen al naar de eisen van het ogenblik: hier stakingscentrale, daar orgaan voor levensmiddelenzorg of -productie, elders regeringslichaam voor handhaving van de nieuwe orde. Want naarmate de arbeiders groter macht krijgen, worden hun organen meer en meer het wettig gezag in de maatschappij, terwijl de vroegere bezittende klasse die door haar tegenstand deze nieuwe orde stoort, er onder gehouden moet worden.

De arbeidersraden zijn de politieke organen van de dictatuur van het proletariaat. Door de manier waarop zij gekozen worden, staat de bourgeoisie er geheel buiten. Wie daarin een vergrijp tegen de democratie, tegen de gelijke rechten voor ieder mens ziet, moet bedenken dat de bourgeoisie geen recht van bestaan meer heeft en moet verdwijnen — in tegenstelling tot het kapitalisme, waar bourgeoisie en arbeidersklasse beide nodig zijn en zich dus beide moeten kunnen laten gelden. In de nieuwe maatschappij zijn alleen werkers, die gezamenlijk hun werk regelen en daarover beslissen, zowel in de industrie als in de landbouw, zowel in de kleine maatstaf van de fabriek als in de grote maatstaf van volk, staat, en van de mensheid die de samenhang in de totale wereldproductie heeft te regelen en te organiseren.

Zo blijkt dat de bevrijding van de mensheid uit het kapitalisme niet mogelijk is door het parlementarisme, waarbij de arbeiders hun strijd overdragen aan leiders. Zij is alleen mogelijk door massabewegingen van de arbeiders zelf. In haar pogen om deze massabewegingen te

onderdrukken zal de staatsmacht, het orgaan der heersende klasse tenslotte in een tijdperk van revoluties te gronde gaan. De overwinende arbeidersklasse bouwt de nieuwe communistische maatschappij op en organiseert de arbeid volgens het beginsel der arbeidersraden. De bevrijding van de arbeidersklasse kan alleen haar eigen werk zijn. (1933)

De omwenteling in Duitsland

De sociaaldemocratische catastrofe

De Nemesis der geschiedenis heeft de Duitse sociaaldemocratie achterhaald. Zelden was de ineenstorting van een politieke beweging zo verdiend, zo het directe gevolg van haar verraad, als hier het geval is. Wat de Duitse sociaaldemocratie heeft misdaan aan het proletariaat wordt haar thans terugbetaald door de Hitlerpartij.

Hoever zullen we teruggaan? Tot in de negentiger jaren, toen gelijk met het begin van de voorspoed het vergif van het reformisme geleidelijk binnensloop? Tot 1914, toen de sociaaldemocratie in alle landen het proletariaat onder het juk bracht van het burgerlijk nationalisme en van de oorlog?

Beginnen we met 1918 toen de ineenstorting van het Duitse imperialisme tijdelijk de macht in de handen der arbeiders legde. Sociaaldemocratische partijleiders traden in november 1918 als volkscommissarissen aan het hoofd van de regering. De arbeiders verwachtten socialistische maatregelen. Een werkelijk proletarische klassenstrijdpartij had als opgave gezien: de nog niet volkomen macht van de arbeidersklasse uitbreiden en bevestigen in een sterke dictatuur, de bezittende klasse en de officieren ontwapenen, het kapitaal aangrijpen met sterke hand. De sociaaldemocratie haastte zich door het bijeenroepen van een nationale vergadering in Weimar de macht in handen te spelen van de bourgeoisie. De voorhoede der arbeiders, die de massa's poogde te bewegen tot de organisatie van de proletarische revolutie, liet ze door de generaals met behulp van de gewapende bourgeoisie neerslaan en ze bevestigde deze 'overwinning' met het vermoorden van de revolutionaire leiders Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht. Als regering van de nieuwe republiek beschermde ze het Duitse kapitaal opdat het gelegenheid kreeg zich te herstellen, en hield bij opkomende bewegingen der arbeiders de massa's rustig met Eberts woorden: 'Dit is het socialisme'. Ze liet de bourgeoisie haar macht vestigen en uitbreiden en werd tot dank, toen ze niet meer nodig was, uit de ministerbaantjes gezet — wat